

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

Tárgy: Szakirodalmi mű és jogtulajdonának szakértői vizsgálata

Ügyszám: SzJSzT – 06/22.

I. A megkereső által feltett kérdések

1. Az irat, illetve a felsőoktatási tanulmányokat finanszírozó megtakarítási program megnevezésű dokumentum szakirodalmi műnek minősülő szerzői mű-e?
2. Igazolható, megállapítható-e, hogy az alperes 62%-os mértékű tulajdonát képezi jelenleg, illetve 2014. szeptember 1-jén az alperes 62%-os mértékű tulajdonát képezte a felsőoktatási tanulmányokat finanszírozó megtakarítási program megnevezésű mű?

II. Az eljáró tanács szakértői véleménye:

1. Jogszabályi háttér

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást”, az eljáró tanács a T. Törvényszék megkeresése és a rendelkezésre bocsátott periratainak áttekintése alapján hozta meg a jelen szakvéleményét.

1.1. A szerzői mű sajátosságai

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szjt.) 1. § (1) és (3) bekezdései alapján szerzői mű minden olyan, az irodalom, a tudomány és a művészet területére eső alkotás, amely rendelkezik a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni és eredeti kifejezésmóddal. „A (szerzői) alkotás és a (szerzői) mű szinonimák azt jelzik, hogy nem a szellemi tevékenységet, hanem annak eredményét, a művet védi a törvény”¹, amennyiben az megfelel a fogalomba foglalt két konjunktív feltételnek: az irodalom, a tudomány vagy a művészet területére esik és a szerzőre jellemző egyéni és eredeti jellegű a kifejezésmódja. Az Szjt. 1. § (2) bekezdése példálózó felsorolásban rögzíti a leggyakrabban előforduló műtípusokat, és a bekezdés a) pontja szerint az irodalmi művek, ezen belül pedig a tudományos vagy szakirodalmi művek is ide tartoznak.

A kifejezésmód egyénisége kapcsán a Szerzői Jogi Szakértő Testület (a továbbiakban: SZJSZT) több szakvéleménye is követi azt az egységes szakértői álláspontot, hogy a szerzői művé váláshoz „elegendő az, hogy a műben az egyéni jelleg valamilyen minimuma megnyilvánuljon, azaz ne legyen teljesen meghatározva a körülménynek vagy az alkalmazott eszközök által; legyen legalább minimális tere a különböző megoldások közötti emberi választásnak.”² „A feladatból adódó, nyilvánvaló vagy közhelyszerű megoldás nem elegendő.”³ A művé váláshoz szükséges egyéni kifejezésmód tehát a szerző azon szellemi képességén múlik, hogy az adott tartalmat milyen gondolati struktúrába foglaltan közli, a saját egyéniségének jellemzői, sajátosságai megmutatkoznak-e az adott alkotáson. Az eredetiség feltétele pedig végsősorban annak a követelménynek való megfelelés, hogy az adott alkotás ne legyen egy már létező mű szolgálai

¹ Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2020. 86.

² SZJSZT-18/2004., 24/2004.; 19/2005.

³ Gyertyánfy i.m. (1. l.j.) 88.

másolata.

A szerzői mű kategóriába tartozó, eltérő műfajú alkotások esetében a szerző tere, lehetősége az egyéni és eredeti kifejezésmód elérésére, megvalósítására különböző. Ami viszont közös mindenféle alkotás szerzői jogi megítélésében, hogy a szerzői művé „nyilvánítás” nem köthető „mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőkhöz vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéléshez,” a védelem tehát nem tehető ezektől függővé az Szjt. 1. § (3) bekezdése szerint.

Vannak viszont olyan kivételek, melyeket az Szjt. kifejezetten, okkal kivesz a szerzői jogi védelem alól, meghúzva ezzel a szerzői jog tárgyi hatályának határát. Az Szjt. 1. § (6) bekezdése szerint „*valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek*”, hiszen ezek olyan „építőelemek”, amelyek a későbbiekben akár több mű alapjai lehetnek, de kifejezésmódjukban még nem tud megjelenni a szerzőre jellemző egyéni és eredeti jelleg.

1.2. A szerzői jogok keletkezése, a szerzőségi védelem

Amennyiben egy alkotás szerzői műnek minősül, azon a létrehozatala során *ex lege* keletkeznek a szerzőt megillető szerzői – személyhez fűződő és vagyoni – jogok. Az Szjt. 9. § (1) bekezdésébe foglalt szabályának lényege, „*hogy a szerzői jogi védelmet keletkeztető jogi tény a mű létrejötte. Ez másfelől azt jelenti, hogy a védelemnek semmilyen formális követelmény teljesítése (például nyilvántartásba vétel, a hétköznapi nyelvhasználattal: »levédetés«) nem feltétele. A művek önkéntes letétele vagy letétel nélküli nyilvántartásba vétele kizárólag azt a célt szolgálja, hogy a mű meglétét és tartalmát bizonyítsa.*”⁴

Szerzővé tehát az válik, aki egyéni és eredeti kifejezésmódjával meghatározta a szerzői művet. A szerzőség bizonyítását – jogvitás esetekben – a Berni Unió Egyezmény 15. cikkén alapuló, az Szjt. 94/B. §-ába foglalt szerzőségi vélelmek segítik. Ez alapján szerzőnek elsődlegesen az tekintendő, aki a nevét a művön feltüntette. Amennyiben erre valamilyen oknál fogva nem került sor, az ellenkező bizonyításáig azt kell szerzőnek tekinteni, aki a művet sajátjaként a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (a továbbiakban: SZTNH) által vezetett, közhitelesnek minősülő önkéntes műnyilvántartásba vetette, és ezt az SZTNH által kiállított közokirattal igazolja. A védelem a lezárt borítékban lévő sértetlen műpéldányhoz és a tanúsítványhoz együttesen fűződik. Azonban a „vélelmek, illetve az azok körében kiállított okiratok természetesen nem keletkeztetnek szerzőséget, csupán jogvita esetére megkönnyítik a jogosultság bizonyítását.”⁵

2. Az eljáró tanács válaszai

2.1. Az irat, illetve a felsőoktatási tanulmányokat finanszírozó megtakarítási program megnevezésű dokumentum szakirodalmi műnek minősülő szerzői mű-e?

Ahogy az eljáró tanács a II.1.1. pontban utalt rá, a szerzői művé válás feltételeként szabott egyéni és eredeti jellegű kifejezésmód az egyes műtípusok esetén eltérő mértéket ölthet, és nem befolyásolja a mű minőségi, mennyiségi, esztétikai vagy színvonalára vonatkozó jellemző.

A szakirodalmi művek körében az egyéni és eredeti jellegű kifejezésmódnak lényeges kereteket, korlátokat szab az adott szakterület ismeretanyaga: olyan adatok, tények, elvek, tételek, módszerek, szokások, amelyeket a szakember szerző kénytelen és köteles figyelembe venni, ám

⁴ Gyertyánfy i.m. (1. l.j.) 140.

⁵ Gyertyánfy i.m. (1. l.j.) 811.

ez csak azt jelenti, hogy az egyéni és eredeti kifejezésmódra nyitva álló mozgástere szűkebb. A szakirodalmi műveket ezért jellemzően funkcionális szerzői műveknek tekintjük, és a szerzői művekkel szemben támasztott egyéni és eredeti jellegű kifejezésmód követelmény ehhez igazodva alacsony.

Mindezt szem előtt tartva *az eljáró tanács álláspontja szerint a felsőoktatási tanulmányokat finanszírozó megtakarítási program megnevezésű dokumentum nem minősül szerzői műnek, így szakirodalmi műnek sem.*

A dokumentum bevezető bekezdéssel kezdődik, melyben két mondat erejéig megjelenik a *felsőoktatási tanulmányokat finanszírozó megtakarítási program megnevezésű dokumentum* háttérében álló *ötlet, elgondolás*. A gondolat megfogalmazása szintaktikai szempontból átlagos, tárgyilagos, a tanúsítványon szereplő kilenc „szerzőtársra” utaló egyéni jelleg nem jelenik meg.

A dokumentum további részét pedig *módszertan* leírása alkotja. A szöveg megfogalmazása, tagolása, a gondolati szál összefűzése azonban nem éri el a szerzői művé váláshoz szükséges, a szerzőre jellemző egyéni kifejezésmód szintjét. A cél, a megvalósítás módja, a megtakarításra vonatkozó futamidő és díj sajátosságainak, a mű elemeinek praktikus, vázaltszerű ismertetése nem ugorja meg az ötlet, elgondolás, illetve a módszer szintjét.

Az eljáró tanács az II.1.1. pont utolsó bekezdésében pedig utalt rá, az ötletek, elgondolások és módszerek az Szjt. tárgyi hatályán, így védelmi körén kívül esnek.

Ahogy az alperes jogi képviselője a Jegyzőkönyv 2. oldalán kifejtette, a Tanúsítványra üzleti titokként, illetve know-how-ként tekintettek, pusztán azért választották az önkéntes műnyilvántartásba bejelentéskor a szakirodalmi mű kategóriát, „mert valamilyen kategóriát a bejelentéshez meg kellett jelölni, és a rendelkezésre álló rovatok közül a szakirodalmi mű megnevezés volt a legközelebb ahhoz, amit tartalmaz a boríték. Üzleti titokként, illetve know-how-ként nem lehetett volna ezt nyilvántartásba venni, mert nincs ilyen rovat a bejelentőlapon”. Ennek pedig az az oka, hogy azok a megoldások, módszerek, ötletek, melyek üzleti titokként vagy know-how-ként védelmet élvezhetnek, nem e minőségükben, hanem csupán annak esetén illetheti meg a szerzői jogi védelem, ha a rögzítésük során alkalmazott megfogalmazás egyéni eredeti jellegűnek tekinthető.

Tekintettel arra, hogy az SZTNH-nak nem terjed ki a hatásköre valamely alkotás szerzői művé minősítésére és így feladatát nem képezi a nyilvántartásába önkéntesen bejelentett alkotások szerzői jogi védelemre való alkalmasságának vizsgálata, így az „önkéntes műnyilvántartás eljárása útján kiállított tanúsítvány nem alapoz meg szerzői jogi védelmet”,⁶ a bejelentéssel a Tanúsítvány nem „vált” szerzői művé, hiszen nem teljesítette azokat az Szjt. 1. § (1) és (3) bekezdésébe foglalt feltételeket, amik ezt megalapozták volna.

2.2. Igazolható, megállapítható-e, hogy az alperes 62%-os mértékű tulajdonát képezi jelenleg, illetve 2014. szeptember 1-jén az alperes 62%-os mértékű tulajdonát képezte a felsőoktatási tanulmányokat finanszírozó megtakarítási program megnevezésű mű?

Tekintettel arra, hogy az eljáró tanács álláspontja szerint a Tanúsítvány nem szerzői mű, ezért arra vonatkozóan az Szjt. 9. § (1) bekezdése szerint nem is éledhetnek fel a szerzők – vagyoni és személyhez fűződő – jogai, nem keletkezik sem szerzőség, sem szerzői jogtulajdon.

⁶ SZJSZT-30/06.

Így az eljáró tanács álláspontja szerint – szerzői jogi szempontból – a jogtulajdonra vonatkozó kérdés a Tanúsítvány vonatkozásában nem értelmezhető.

Budapest, 2022. május 5.

Dr. Lábod Péter Csaba
a tanács elnöke sk.

Dr. Lehóczki Zsófia
a tanács előadó tagja sk.

Érsek Nándor
a tanács szavazó tagja sk.